

Sylwia SADOWSKA, Alicja BONARSKA-TREIT

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu

ZNACZENIE FUNDACJI W SPOŁECZEŃSTWIE NA PRZYKŁADZIE FUNDACJI KSZTAŁCENIA, WYPOCZYNKU I REKREACJI

Streszczenie

Artykuł porusza kwestie związane z działalnością fundacji jako organizacji zaliczanych do tzw. trzeciego sektora, czyli organizacji pozarządowych. Ze względu na różnorodność typów fundacji trudno jest wskazać jeden rodzaj organizacji zajmujących się działalnością charytatywną. Szczególne znaczenie ma określenie celu, który może być społecznie lub gospodarczo użyteczny, zaś różnorodne fundacje mogą prowadzić działalność w obszarze edukacji, nauki, turystyki, sportu, ekologii, ochrony zabytków, kultury i sztuki.

Dla zobrazowania działalności wymienionych podmiotów posłużył przykład fundacji założonej w 2008 roku przez Związek Harcerstwa Polskiego – Komendę Chorągwi Krakowskiej, tj. Fundacji Kształcenia, Wypoczynku i Rekreacji, która zajmuje się zróżnicowaną działalnością z obszaru oświaty, wychowania, edukacji kadry harcerskiej, turystyki, promocji regionu, kultury, ekologii.

Słowa kluczowe: fundacje, organizacje trzeciego sektora, organizacje pozarządowe.

THE IMPORTANCE OF THE FOUNDATION IN SOCIETY ON AN EXAMPLE EDUCATION, REST AND RECREATION FOUNDATION

Summary

The article presents issues related to foundations, as a special kind of organizations, classified as so-called third sector (non-government organizations). Due to the diversity of foundation resources, it is difficult to identify one type of charity organization. It can be socially or economically useful, and various funds can carry out activities in the fields of education, science, tourism, sport, ecology, protection of monuments, culture and art.

To illustrate the activities of this kind of organization, there has been chosen an example of the foundation founded in 2008 by the Polish Scouting Association – Krakow Banner Command, called the Education, Leisure and Recreation Foundation, which runs many activities in the field of education, upbringing, scouting staff education, tourism, regional promotion, culture, ecology.

Key words: foundations, third sector organizations, non-government organizations.

Wprowadzenie

Problematyka fundacji jest złożona i może być rozpatrywana na wielu płaszczyznach. Argumenty popierające słuszność i zasadność istnienia fundacji można znaleźć w różnych obszarach nauki – zarówno w prawie czy zarządzaniu, jak również ekonomii bądź socjologii. Szczególnie istotne jest określenie ram prawnych i organizacyjnych fundacji jako instytucji, która może podejmować aktywność w licznych dziedzinach życia, łącząc wymiar indywidualnych działań fundatorów z grupowo postrzeganymi interesami mniejszych lub większych społeczności, co wiąże się z ukierunkowaniem na zaspokajanie potrzeb społecznych, realizowaniem zasady solidaryzmu społecznego i dążenia do współpracy na rzecz dobra ogółu.

Celem artykułu jest zwrócenie uwagi na rolę fundacji w życiu społeczno-gospodarczym, a przede wszystkim wskazanie możliwości współpracy w sferze działalności prywatnej i publicznej. Struktura artykułu składa się z dwóch części – łączy zagadnienia teoretyczne z odniesieniem do praktycznego przedstawienia studium przypadku w oparciu o przykład Fundacji Kształcenia, Wypoczynku i Rekreacji. Praca ma charakter przeglądowo-diagnostyczny.

Początkowa część artykułu dotyczy zaprezentowania teoretycznych zagadnień, obejmujących prawno-organizacyjne kwestie działalności fundacji, a przede wszystkim ma na celu przybliżenie aktualnych rozwiązań legislacyjnych, regulujących zakładanie i prowadzenie fundacji w Polsce. Druga część pracy skupia się na praktycznym zobrazowaniu podjętej problematyki, czemu służy przedstawienie działalności fundacji założonej przez osobę prawną – Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Krakowską i prężnie działającej przez okres 12 lat, tj. Fundacji Kształcenia, Wypoczynku i Rekreacji. Szczególne znaczenie w tym względzie odgrywa analiza dokumentów omawianej fundacji, a zwłaszcza statutu kształtującego sytuację formalno-prawną tego typu podmiotów.

1. Usytuowanie fundacji w sektorze organizacji pozarządowych

Organizacje pozarządowe nie zaliczają się do działalności państwowej czy samorządowej ani nie mieszczą się w rynkowej aktywności nastawionej na zysk, czyli nie należą do sektora publicznego bądź prywatnego. Stanowią przykład oddolnego angażowania się obywateli w działania na rzecz dobra wspólnego, bez ukierunkowania na zysk. Prawo polskie i przedstawiciele doktryny wyróżniają wiele instytucji zaliczanych do organizacji pozarządowych, wskazując ich różnorodność oraz złożony charakter (Wygnański, 2019, s. 9; Kietlińska, 2010, s. 52-53; Szlachetko, 2014, s. 7-8; Wójtowicz-Dawid, 2011, s. 335-337; Falej, Majer, Szymańska, 2015, s. 6-7).

Organizacje pozarządowe cechuje:

- 1) swoboda w zakresie zakładania oraz działania (czynności założycieli nie wiążą się z przymusem prawnym);
- 2) brak nastawienia na osiągnięcie zysku, ale na realizację potrzeb społecznych, czyli działalność *non-profit* (nie oznacza to jednak, że organizacje tego typu nie mogą uzyskiwać środków pieniężnych i niepieniężnych, służących osiągnięciu celów statutowych);
- 3) działanie ukierunkowane na dobro wspólne, tzw. *pro publico bono*, czyli korzyści dla społeczeństwa;
- 4) wyodrębnienie od organów władzy publicznej (państwo poprzez organy władzy nie doprowadza do powstania takich instytucji, skupiając się jedynie na wsparciu inicjatyw podmiotów trzecich, niezwiązanych strukturalnie z sektorem publicznym);
- 5) posiadanie statusu formalnoprawnego, będącego podstawą do prawidłowego funkcjonowania danego podmiotu w obrębie istniejącego systemu prawnego.

Polski prawodawca statuuje działalność organizacji pozarządowych w wielu aktach prawnych, z których pierwszoplanową rolę pełni Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. W przepisie art. 3 ust. 2 stanowi ona, że organizacjami pozarządowymi są:

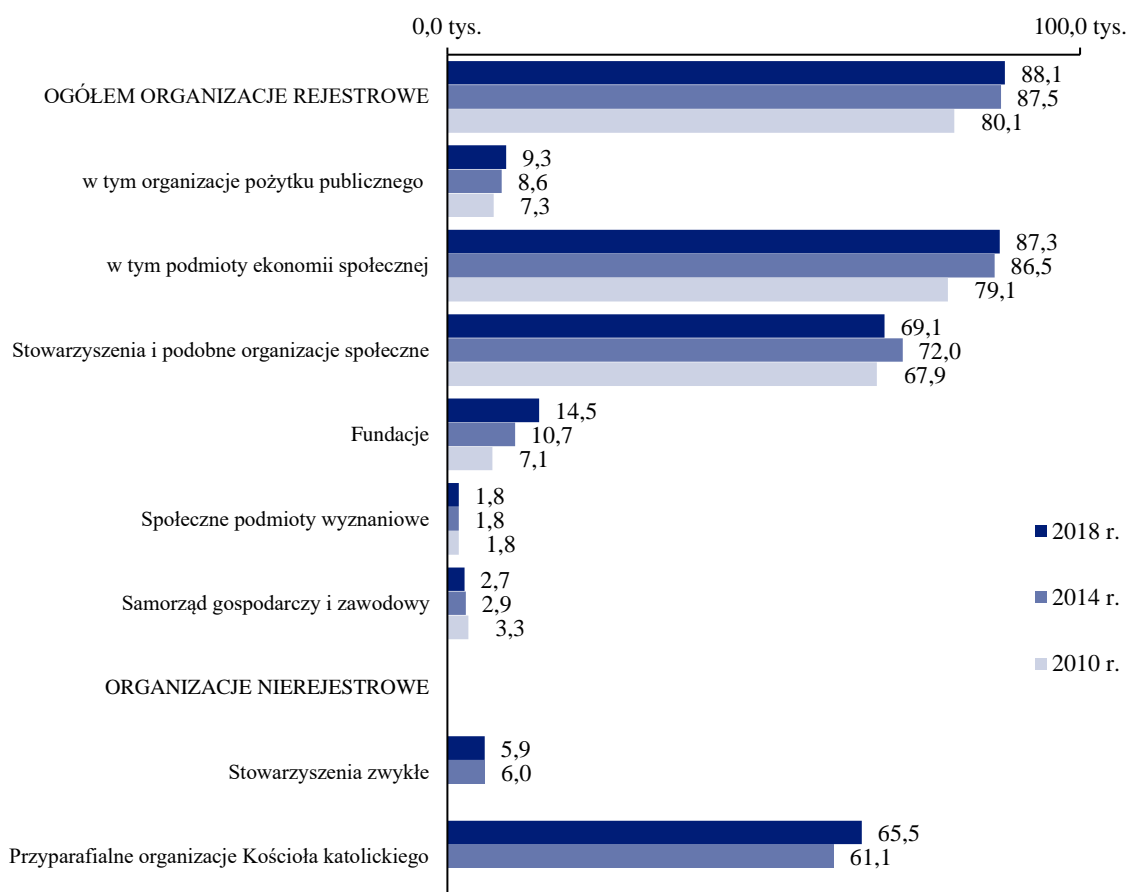
- 1) niebędące jednostkami sektora finansów publicznych w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych lub przedsiębiorstwami, instytucjami badawczymi, bankami i spółkami prawa handlowego będącymi państwowymi lub samorządowymi osobami prawnymi,
- 2) niedziałające w celu osiągnięcia zysku
– osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, w tym fundacje i stowarzyszenia, z zastrzeżeniem ust. 4.

Z kolei ust. 4 przywołanej ustawy wyklucza z grona organizacji pozarządowych:

- 1) partie polityczne;
- 2) europejskie partie polityczne;
- 3) związki zawodowe i organizacje pracodawców;
- 4) samorządy zawodowe;
- 5) fundacje utworzone przez partie polityczne;
- 6) europejskie fundacje polityczne.

Biorąc pod uwagę powyższe przepisy, należy podkreślić, że ustawodawca odróżnił organizacje pozarządowe od jednostek sektora finansów publicznych, przedsiębiorstw, instytutów badawczych, banków i spółek prawa handlowego, będących państwowymi lub samorządowymi osobami prawnymi, a także partii politycznych, związków zawodowych czy samorządów zawodowych. Określił także cel działalności organizacji pozarządowych jako *non-profit*.

Według statystyk Głównego Urzędu Statystycznego w 2018 roku w Polsce aktywnie funkcjonowało 88,1 tys. rejestrowych organizacji *non-profit* (tj. mających osobowość prawną stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz organizacji samorządu gospodarczego i zawodowego), jak również 71,4 tys. organizacji nierejestrowych, co obrazuje wykres 1.

Wykres 1. Liczba rejestrowych i nierejestrowych organizacji *non-profit*.

Źródło: Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2018 r. – wyniki wstępne, GUS. Pobrane z: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoeczna-wolontariat/gospodarka-spoeczna-trzeci-sektor/dzialalnosc-stowarzyszen-i-podobnych-organizacji-spoecznych-fundacji-spoecznych-podmiotow-wyznaniowych-oraz-samorzadu-gospodarczego-i-zawodowego-w-2018-r-wyniki-wstepne,3,8.html> (dostęp: 10.12.2019).

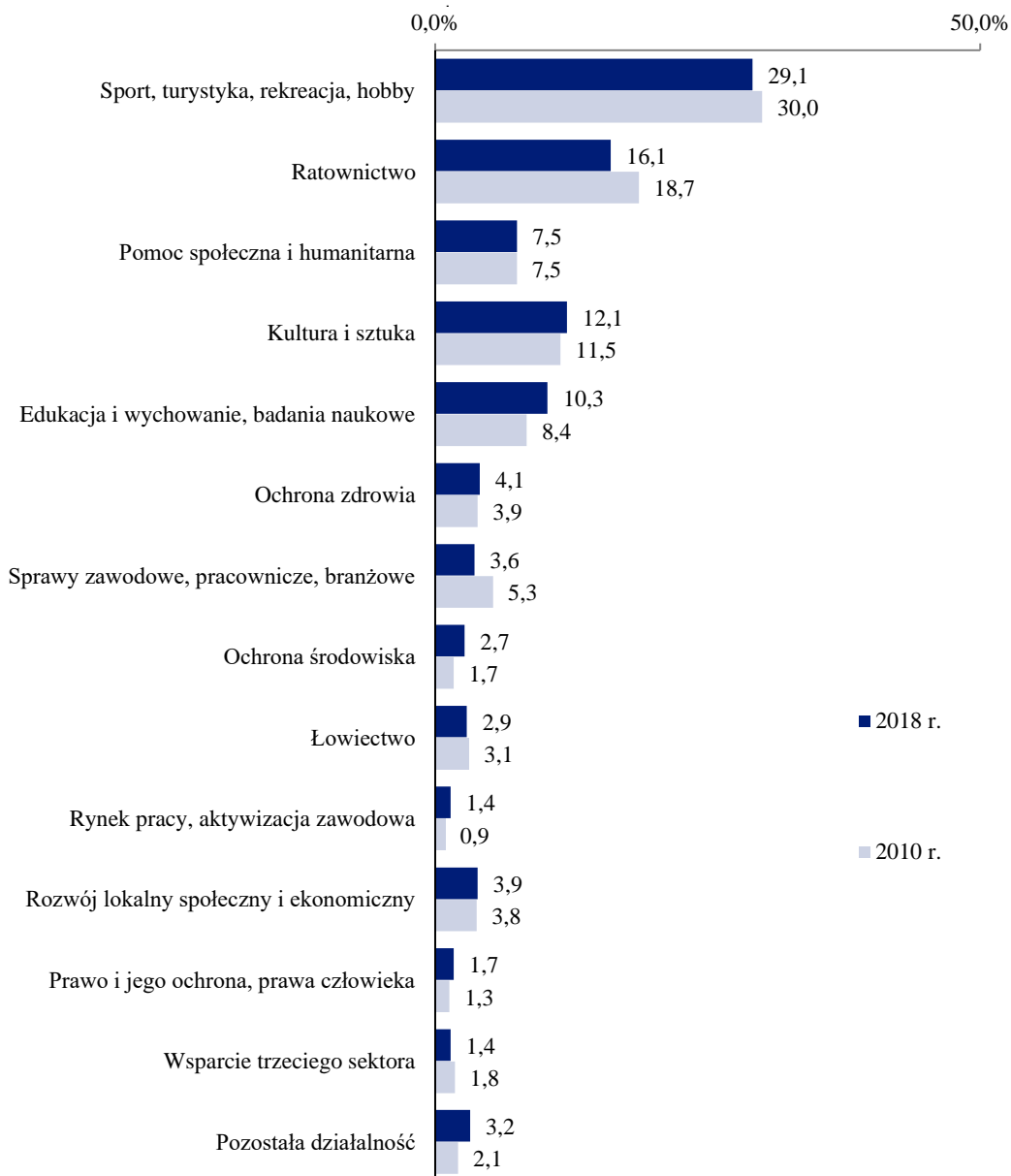
Z danych Głównego Urzędu Statystycznego zamieszczonych na wykresie 1 wynika, że spośród organizacji pozarządowych działających w 2018 roku najliczniejsze były stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne (69,1 tys.; 78,4%) oraz fundacje (14,5 tys.; 16,5%). Wśród badanych podmiotów tylko 1/10 posiadała status organizacji pożytku publicznego (9,3 tys.). Należy zauważyć, że w latach 2010-2018 liczba aktywnych organizacji zwiększyła się o 10% (z 80,1 tys. do 88,1 tys.).

Analizując dane Głównego Urzędu Statystycznego w zakresie działalności stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2018 roku, w oparciu o dane dotyczące regionów, należałoby odnieść się do województwa małopolskiego, gdzie zarejestrowanych pozostawało 8,7 tys. badanych organizacji *non-profit* (9,8%), co stanowi o pierwszej pozycji pod względem udziału społeczeństwa w działalności organizacji pozarządowych (25,5 w przeliczeniu na 10 tys. ludności).

Uwzględniając obszar działalności statutowej, badania Głównego Urzędu Statystycznego wykazały, że organizacje pozarządowe prowadzą różnorodne działania w obrębie poszczególnych dziedzin życia społecznego.

W 2018 roku badane organizacje zajmowały się przede wszystkim sportem, turystyką, rekreacją, hobby (29,1%), a następnie – ratownictwem (16,1%). Stosunkowo wysoki wskaźnik organizacji dotyczył działalności w zakresie kultury i sztuki (12,1%), jak również edukacji i wychowania oraz badań naukowych (10,3%). Porównując lata 2010 i 2018 w zakresie dynamiki zmian, najbardziej zauważalny jest wzrost organizacji prowadzących działalność w ramach edukacji, wychowania i badań naukowych (z 8,4% w 2010 roku do 10,3% w 2018 roku), co świadczy o dostrzeganiu coraz większej roli organizacji *non-profit* w zakresie kształcenia dzieci i młodzieży.

Wykres 2 ilustruje popularność celów działalności statutowej w ramach poszczególnych dziedzin życia w odniesieniu do fundacji istniejących w Polsce w 2018 roku.

Wykres 2. Struktura badanych organizacji *non-profit* według głównej dziedziny działalności statutowej. Źródło: GUS. Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2018 r. – wyniki wstępne. Pobrane z: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoeczna-wolontariat/gospodarka-spoeczna-trzeci-sektor/dzialalnosc-stowarzyszen-i-podobnych-organizacji-spoecznych-fundacji-spoecznych-podmiotow-wyznaniowych-oraz-samorzadu-gospodarczego-i-zawodowego-w-2018-r-wyniki-wstepne,3,8.html> (dostęp: 10.12.2019).

W art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie ustawodawca *expressis verbis* wskazał fundacje i stowarzyszenia jako organizacje pozarządowe. Przepis ten jest odzwierciedleniem zasady stanowiącej fundament prawodawstwa, tj. wolności zrzeszania się, co wynika z art. 12 Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. W oparciu o brzmienie art. 12 Konstytucji RP zapewniona jest wolność tworzenia oraz działania m.in. stowarzyszeń, ruchów obywatelskich i innych dobrowolnych zrzeszeń i fundacji. W tym miejscu należy zauważyć, że artykuł ten zrównuje fundacje z innymi podmiotami tworzonymi przez obywateli, uznając tym samym instytucję fundacji za trwały oraz nienaruszalny element społeczeństwa obywatelskiego.

Stowarzyszenia i fundacje wymienione wprost zarówno w Konstytucji RP, jak i w Ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, stanowią doskonały przykład podejmowania działań na rzecz dobra wspólnego, bez narzucania reguł ze strony władzy publicznej.

Ze względu na cel artykułu należy zatem przyjrzeć się fundacjom jako organizacjom *non-profit* działającym w Polsce, których liczba, zgodnie z przytoczonymi powyżej danymi Głównego Urzędu Statystycznego, wynosiła w 2018 roku 14,5 tys. aktywnie działających podmiotów.

Funkcjonowanie organizacji, jakimi są fundacje, reguluje Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach. W akcie tym prawodawca nie zawarł jednak bezpośredniej definicji fundacji, lecz wymienione zostały elementy formalno-prawne, takie jak: posiadanie osobowości prawnej, dysponowanie określonym majątkiem, powiązanie tego majątku z celem wskazanym przez fundatora, użyteczność publiczna i trwałość realizowanych celów.

Organizacja pozarządowa mająca postać fundacji, zgodnie z unormowaniami Ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach, powinna posiadać następujące cechy:

- 1) cel społecznie lub gospodarczo użyteczny zgodny z podstawowymi interesami Rzeczypospolitej Polskiej, m.in.: ochrona zdrowia, rozwój gospodarki i nauki, oświata i wychowanie, kultura i sztuka, opieka i pomoc społeczna, ochrona środowiska oraz opieka nad zabytkami (art. 1);
- 2) osobę fundatora, którym może być zarówno osoba fizyczna niezależnie od posiadanego obywatelstwa czy miejsca zamieszkania, jak i krajowa lub zagraniczna osoba prawna (art. 2 ust. 1);
- 3) osobowość prawną, wynikającą z wpisu do sądowego rejestru fundacji prowadzonego w ramach Krajowego Rejestru Sądowego (art. 7 i 9);
- 4) nadzór sprawowany przez właściwe organy państwowe (odpowiedni minister i starosta) oraz sąd rejestrowy (art. 13);
- 5) przywileje prawno-finansowe dotyczące zwolnienia z podatku od spadków i darowizn w przypadku nabycia spadku, zapisu, darowizny pieniędzy, rzeczy ruchomych lub praw majątkowych (art. 16).

Choć nie występuje legalna definicja fundacji, to jednak przedstawiciele nauki próbują ująć pojęcie „fundacja” w określone ramy. Fundację można więc definiować jako „spersonifikowany majątek przekazany przez fundatora na ściśle określone cele” (Ogonowski, Gibalska, 2014, s. 10; Staśkiewicz, 2017, s. 165) albo „majątek wydzielony przez fundatora na mocy aktu fundacyjnego i przeznaczony na realizację celu użytecznego” (Brol, 1992, s. 69). Można przyjąć, że fundacja to „jednostka organizacyjna typu zakładowego, wyposażona w przymiot osobowości prawnej, utworzona z inicjatywy osób fizycznych bądź osób prawnych do realizacji w sposób trwały i na podstawie wpływów uzyskiwanych z przekazanego majątku, wskazanych w akcie fundacyjnym celów użyteczności publicznej” (Cioch, 2011, s. 30).

Jednym z najważniejszych aspektów działalności fundacji jest cel określony przez fundatora w akcie fundacyjnym i statucie. Każda bowiem fundacja zostaje założona, aby realizować określone cele statutowe, zaś majątek przekazany początkowo przez fundatora i pozyskiwany następnie z różnych źródeł powinien służyć realizacji tych celów. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach w art. 1 rozróżnia cel społecznie użyteczny oraz cel gospodarczo użyteczny. Zmiana celu fundacji wskazanego przez fundatora podczas powoływania fundacji może nastąpić wyłącznie wówczas, gdy statut przewiduje możliwość zmiany celu fundacji. Jeśli statut nie przewiduje takiej sytuacji, to zmiana celu staje się niemożliwa, nawet dla fundatora.

Wskazanie celu jest niezwykle istotne, ponieważ w myśl art. 12 ust. 1 Ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach, o zgodności działania fundacji z przepisami prawa i statutem oraz z celem, w jakim fundacja została ustanowiona, orzeka sąd w postępowaniu nieprocesowym na wniosek właściwego ministra lub starosty. Sąd rejestrowy, oceniając funkcjonowanie danej fundacji, bierze zatem pod uwagę podejmowanie działań nie stojących w sprzeczności z celem wskazanym w akcie fundacyjnym i statucie. Przepis art. 13 ust. 1 zd. 1 Ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach przewiduje też, że właściwy minister lub starosta może wystąpić do sądu o uchylenie uchwały zarządu fundacji, pozostającej w rażącej sprzeczności z jej celem albo z postanowieniami statutu fundacji lub z przepisami prawa. Oba przytoczone przepisy wskazują, jak ważną rolę odgrywa nadzór sądowy i administracyjny nad działalnością fundacji w zgodzie z celami wynikającymi ze statutu. Łącząc zagadnienie celów statutowych i nadzoru nad fundacjami, należy odnieść się jeszcze do art. 5 ust. 2 Ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach, który stanowi, że sam fundator w odrębnym oświadczeniu dołączonym do statutu i przekazanym sądowi rejestrowemu decyduje o tym, który organ administracji pozostanie właściwym do nadzoru nad daną fundacją.

Należałoby się zastanowić, czy zasadnym jest zakładanie fundacji, których jedynym celem pozostaje cel o charakterze gospodarczo użytecznym. Niepodważalną pozostaje reguła, że fundacja ma występować w stosunkach prawnych jako organizacja *non-profit*, a zatem działalność fundacji ukierunkowanych tylko na osiągnięcie celu czysto gospodarczego może powodować wypatrzania w prawidłowym interpretowaniu intencji ustawodawcy, który dopuścił możliwość dążenia do celów społecznie i gospodarczo użytecznych.

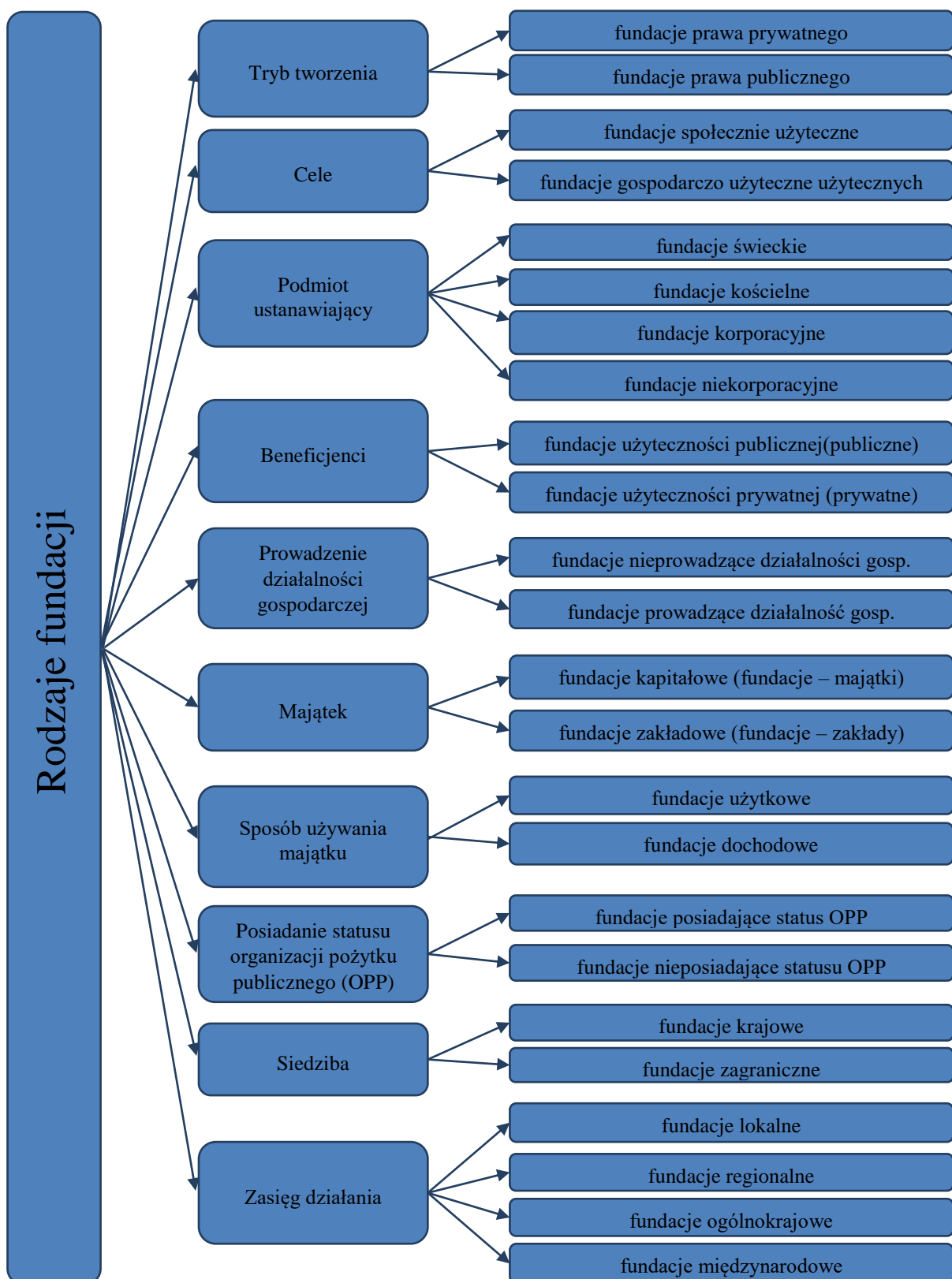
Nie należy zapominać, że w myśl art. 5 ust. 5 zd. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach, każda fundacja może prowadzić działalność gospodarczą w rozmiarach służących realizacji jej celów. W tym miejscu należy podkreślić, że działalność ta może być prowadzona zarówno w celu społecznie użytecznym, jak i gospodarczo użytecznym, o ile statut tak stanowi, a sąd rejestrowy dokona odpowiedniego wpisu w Krajowym Rejestrze Sądowym. Środki uzyskane przez prowadzoną działalność gospodarczą powinny zostać jednak skierowane na realizację celów statutowych. Prawodawca wskazał minimalną kwotę środków finansowych przeznaczonych na działalność gospodarczą, określając ją na poziomie 1 000 zł.

Cel określany jest przez fundatora, którym w myśl art. 2 ust. 1 Ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach może być zarówno osoba fizyczna, jak i osoba prawna, przy czym osoba fizyczna nie musi być obywatelem polskim i może mieszkać poza Polską, zaś osoba prawna może mieć siedzibę w kraju lub zagranicą. Aktu fundacyjnego może zatem dokonać osoba fizyczna osobiście lub przez pełnomocnika, a w imieniu osoby prawnej – uprawniony organ. Akt fundacyjny dokonany przez osobę fizyczną następuje poprzez czynność prawną *inter vivos* (między żyjącymi) albo w drodze oświadczenia woli złożonego *mortis causa* (na wypadek śmierci). Zgodnie z art. 3 ust. 1 Ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach, oświadczenie woli o ustanowieniu fundacji powinno być złożone w formie aktu notarialnego, jednak formy tej nie wymaga się, jeżeli ustanowienie fundacji następuje w testamencie. Należy zauważyć, że oświadczenie woli o ustanowieniu fundacji w testamencie dotyczy wyłącznie osób fizycznych i zgodnie z art. 927 § 3 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. kodeks cywilny, fundacja taka może być spadkobiercą, o ile zostanie wpisana do rejestru w ciągu 2 lat od ogłoszenia testamentu. Konieczne jest zatem zarejestrowanie fundacji powołanej przez spadkodawcę w Krajowym Rejestrze Sądowym w okresie 2 lat od śmierci testatora. W tym przypadku nie ma znaczenia forma, w jakiej został sporządzony testament, w przeciwieństwie do aktu notarialnego, koniecznego dla aktu fundacyjnego osoby fizycznej dla czynności między żyjącymi albo aktu fundacyjnego osoby

prawnej, np. stowarzyszenia. Akt notarialny powinien być dokonany w obecności notariusza albo konsula, jeżeli posiada on zezwolenie do sporządzania aktów notarialnych jako czynności konsularnych. Oświadczenie fundatora musi obejmować określenie celu fundacji oraz środki majątkowe przeznaczone na realizację tego celu. Według art. 3 ust. 3 Ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach, składnikami funduszu założycielskiego mogą być: pieniądze, papiery wartościowe oraz przekazane fundacji na własność rzeczy ruchome i nieruchomości.

Poza złożeniem oświadczenia woli w postaci aktu fundacyjnego, zadaniem fundatora jest opracowanie statutu, który w myśl art. 5 ust. 1 Ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach, powinien zawierać: nazwę, siedzibę i majątek, cele, zasady, formy i zakres działalności fundacji, skład i organizację zarządu, sposób powoływania oraz obowiązki i uprawnienia tego organu i jego członków. Statut może zawierać również inne postanowienia, w szczególności dotyczące prowadzenia przez fundację działalności gospodarczej, dopuszczalności i warunków jej połączenia z inną fundacją, zmiany celu lub statutu, a także przewidywać tworzenie obok zarządu innych organów fundacji. Statut, oprócz przepisów zawartych w prawie fundacyjnym, jest fundamentem działalności każdej fundacji. Konstytuuje on byt prawny fundacji, decydując o ostatecznym kształcie tej instytucji. Wspólnie z przepisami ustawy o fundacjach, postanowienia statutu są drogowskazem dla działalności fundacji. Należy podkreślić, że wszystkie działania prowadzone przez fundację muszą być zgodne ze statutem, a zatem nie mogą mu zaprzeczać. Statut powinien zostać sporządzony prosto, logicznie, w sposób całościowy, bez braków utrudniających aktywność na potencjalnych polach działalności. Wpływa on na sprawne działanie fundacji, dając instrumenty formalnoprawne do realizacji celów społecznie lub gospodarczo pożytecznych.

Fundacje ustanowione przez różnorodnych fundatorów, posiadające zróżnicowany majątek, status czy zasięg, ukierunkowane na osiągnięcie różnych celów, czerpiące dochody z wielu źródeł finansowania niewątpliwie mają charakter niejednorodny i dlatego też można dokonywać ich klasyfikacji w oparciu o liczne kryteria. Rycina 1 przedstawia podział fundacji według poszczególnych kryteriów, które nadają określony kształt danej fundacji.

Rycina 1. Klasyfikacja fundacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Prawo fundacyjne* (s. 35-36); H. Cioch, 2011, Warszawa: Wolters Kluwer; „Fundacje korporacyjne na świecie w świetle badań i analiz”, M. Pękacka, 2012, w: *Fundacje korporacyjne w Polsce. Raport z badania 2012*, Warszawa: Forum Darczyńców w Polsce. Pobrane z: www.forumdarczyncow.pl/docs/forum_darczyncow_raport_fundacje_korporacyjne_www.pdf (dostęp: 10.12.2019); *Fundacja. Część 1* (s. 365), L. Stecki, 1996, Toruń: TNOiK „Dom Organizatora”; *Fundacje. Wybrane zagadnienia* (s. 21-22, 35-38), J. Blicharz, 2016, Wrocław: Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego.

Powyższy schemat ma rozbudowaną strukturę pod względem wielu kryteriów. Obrazuje możliwość występowania fundacji w różnorodnych opcjach. Przykładowo, tryb tworzenia fundacji wyodrębnia fundacje prawa prywatnego (powstające w drodze prywatnoprawnych oświadczeń woli fundatorów, np. Fundacja Kształcenia, Wypoczynku i Rekreacji) oraz fundacje prawa publicznego (powoływane w drodze ustaw lub aktów administracyjnych, np. Zakład Narodowy imienia Ossolińskich). Kryterium zasięgu odnosi się z kolei do terytorialnego funkcjonowania fundacji w odniesieniu do powiatu (np. Lokalna Fundacja Filantropijna Projekt w powiecie kwidzińskim), województwa (np. Fundacja Kształcenia, Wypoczynku i Rekreacji albo całego kraju (np. Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy)). Analiza celu fundacji daje natomiast możliwość zakładania fundacji w celach społecznie (m.in. oświata i wychowanie, sport, np. Fundacja Kształcenia, Wypoczynku i Rekreacji) lub gospodarczo użytecznych (np. Fundacja Instytut Gospodarki Rynkowej). Rozdzielenie fundacji świeckich i kościelnych wynika ze wskazania różnych podmiotów ustanawiających fundacje (np. Fundacja Kształcenia, Wypoczynku i Rekreacji, powołana przez Chorągiew Krakowską ZHP, a także Katolicka Fundacja „Rozraduj się w Panu”, ustanowiona przez Parafię Rzymskokatolicką pw. św. Maksymiliana Marii Kolbego w Lesznie czy Fundacja „Oikonomos”, założona przez prawosławną diecezję białostocko-gdańską).

2. Fundacja Kształcenia, Wypoczynku i Rekreacji

Fundacja Kształcenia, Wypoczynku i Rekreacji z siedzibą w Krakowie została ustanowiona na podstawie uchwały Komendy Chorągwi Krakowskiej Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 17 stycznia 2008 r. Jest ona przykładem krajowej, świeckiej fundacji prawa prywatnego, powołanej przez osobę prawną, założonej dla realizacji celów społecznie użytecznych, która prowadzi działalność gospodarczą i nie została zarejestrowana jako organizacja pożytku publicznego.

Komenda Chorągwi Krakowskiej, przyjmując uchwałę o ustanowieniu fundacji, jednocześnie nadała statut, określający m.in.: siedzibę, nadzór, cele i zasady działania, majątek i dochody, organy, a także możliwość zmiany statutu czy kwestie dotyczące likwidacji fundacji.

Zgodnie z § 3 ust. 1 statutu fundacji, jej siedzibą jest miasto Kraków, a obecnie działalność prowadzona jest w lokalu przy ul. Karmelickiej 31. Fundacja dysponuje sześcioma ośrodkami, tj.: Dom Harcerza w Nowym Sączu, Stanica Harcerska w Kosarzyskach, Ośrodek Harcerski w Korzkwi, Ośrodek Harcerski w Piaskach Drużkach, Kaczeńcowa 7 w Nowej Hucie i Sklep Harcerski „Squadnica” w Krakowie.

Fundacja Kształcenia, Wypoczynku i Rekreacji została zarejestrowana w Sądzie Rejonowym dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie w dniu 28 sierpnia 2008 roku pod numerem KRS: 0000312501, a posługuje się numerami: REGON 120768917 oraz NIP 6772319650.

Fundacja została założona przede wszystkim po to, aby wspierać harcerzy na obszarze województwa małopolskiego, czemu służyć ma ścisła współpraca z Chorągwią Krakowską Związku Harcerstwa Polskiego, co nie znaczy jednak, że podporządkowana jest temu podmiotowi. Należy podkreślić, że Fundacja Kształcenia, Wypoczynku i Rekreacji w Krakowie jest samodzielną osobą prawną, która działa przez swoje organy. Wspiera ona działania Chorągwi Krakowskiej, przekazując środki finansowe i rzeczowe, sponsorując nagrody podczas imprez harcerskich. Organizowane są także wszelkiego rodzaju formy wypoczynku dla dzieci i młodzieży, wspierana jest kadra instruktorska w jej codziennych działaniach, a także następuje pozyskiwanie sponsorów oraz wsparcie materialne i organizacyjne Związku Harcerstwa Polskiego Chorągwi Krakowskiej.

Podstawowe cele fundacji skupiają się wokół edukacji, organizowania wypoczynku dzieci i młodzieży, ze szczególnym uwzględnieniem harcerzy, kształcenia kadry harcerskiej, wspierania i promowania działań z zakresu turystyki oraz rekreacji zwłaszcza na terenie Małopolski, tj. w Krakowie, Korzkwi, Nowym Sączu oraz Kosarzyskach. Cele omawianej fundacji, zgodnie z § 6 statutu, mają charakter społecznie użyteczny i dotyczą następujących sfer życia:

- 1) pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób;
- 2) ochrony i promocji zdrowia;
- 3) pomocy na rzecz osób niepełnosprawnych, przy prowadzeniu rehabilitacji i rewalidacji, a także resocjalizacji dzieci nieprzystosowanych;
- 4) wspomagania i organizacji pomocy na rzecz nauki, edukacji, oświaty i wychowania;
- 5) wspierania różnych form edukacji kadry harcerskiej;
- 6) organizacji wypoczynku dzieci i młodzieży;
- 7) organizowania, wspierania i rozwijania turystyki oraz bazy turystycznej, ze szczególnym uwzględnieniem walorów turystycznych regionu Małopolski;
- 8) organizacji, promocji różnorodnych form kultury fizycznej i sportu;
- 9) krzewienia kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji;
- 10) ochrony dziedzictwa przyrodniczego i ekologii;
- 11) promocji porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz przeciwdziałania patologiom społecznym;
- 12) upowszechniania i ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji;
- 13) integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami, działania na rzecz regionu Małopolski i Miasta Krakowa;
- 14) organizacji i promocji wolontariatu;
- 15) wspierania finansowego, materialnego i organizacyjnego Związku Harcerstwa Polskiego Chorągwi Krakowskiej.

Wprawdzie w statucie wymienionych jest wiele celów, lecz fundacja ta ukierunkowana jest głównie na zadania obejmujące edukację, oświatę oraz wychowanie, organizowanie wypoczynku dzieci i młodzieży, edukowanie kadry harcerskiej, wspieranie i rozwijanie turystyki oraz bazy turystycznej, zwłaszcza w województwie małopolskim, a także promowanie różnych form kultury fizycznej i sportu.

Przykładem działalności dotyczącej rozwoju sportu jest zorganizowanie w okresie od stycznia do marca 2019 roku przez Stanicę Harcerską w Kosarzyskach „Harcerskich Dni Śniegu” jako projektu współfinansowanego ze środków Ministerstwa Sportu i Turystyki – w jego ramach 39 harcerzy z Sądecczyzny uczyło się i doskonaliło uprawianie sportów zimowych, tj. jazdę na nartach i łyżwiarstwo.

Kolejną formą działalności omawianej fundacji jest organizowanie licznych zimowisk, półkolonii, obozów w okresie ferii i wakacji. W latach 2013–2018 w przygotowanych przez fundację formach wypoczynku oraz rekreacji uczestniczyło ponad 7,5 tys. dzieci i młodzieży. Zimowiska, półkolonie, kolonie czy też obozy prowadzone są pod nadzorem odpowiednio wykwalifikowanej kadry, zgodnie z zasadami bhp, a także w trosce o zdrowie i zachowanie bezpieczeństwa dzieci oraz młodzieży. Przykładem aktywności na polu organizowania różnych form wypoczynku jest przeprowadzenie kolonii w lipcu 2019 roku w Stolicy Harcerskiej w Kosarzyskach, w której wzięło udział 20 dzieci w wieku 6-12 lat, pochodzących z terenu Sądecczyzny.

Inną możliwość wypoczywania dzieci i młodzieży daje fakt organizowania przez tę fundację rejsów morskich jachtem „Zawisza Czarny”. Tego rodzaju tygodniowy rejs po Morzu Bałtyckim na trasie Gdynia-Bornholm-Kopenhaga-Świnoujście odbył się we wrześniu 2019 roku.

Sposobem prowadzenia działalności służącej promocji turystyki było również czynne uczestnictwo omawianej fundacji w „Juromanii” – święcie Szlaku Orlich Gniazd, zorganizowanym we wrześniu 2019 roku. W ramach podejmowania działań o charakterze turystycznym i rekreacyjno-sportowym, w połączeniu z dbaniem o zachowanie tradycji oraz krzewienie kultury i sztuki na Szlaku Orlich Gniazd, na zamku w Korzkwi oraz w ośrodku prowadzonym przez Fundację Kształcenia, Wypoczynku i Rekreacji w dniu 22 września 2019 roku przeprowadzono imprezę, w ramach której odbyły się różne wydarzenia, m.in.: recital muzyczny, rekonstrukcja walk rycerskich, wystawa, spacer nordic walking, paintball czy warsztaty kulinarne. Zorganizowanie tego typu imprezy dało wielu osobom możliwość zapoznania się z różnorodnymi walorami Szlaku Orlich Gniazd, a szczególnie miejscowości Korzkiew, gdzie omawiana fundacja aktywnie działa. Taka aktywność stanowi odzwierciedlenie realizacji celów służących dobru społeczności przez połączenie rozrywki i zabawy, przez kulturę, edukację, po sportowe emocje i odpoczynek na łonie przyrody, w pobliżu średniowiecznej warowni.

Fundacja wspiera kształcenie oraz wychowanie dzieci i młodzieży, świadcząc również pomoc rodzinom w trudnej sytuacji życiowej, co wiąże się z prowadzeniem projektu „Aktywna Korzkiew – utworzenie placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży”. Projekt ten jest realizowany na terenie gminy Zielonki w okresie od 1 lipca 2019 roku do 30 czerwca 2022 roku, służąc poprawie społecznego i emocjonalnego funkcjonowania dzieci, młodzieży, ich rodziców lub opiekunów. W jego ramach działa placówka wsparcia dziennego w Korzkwi, przeznaczona dla 120 dzieci oraz młodzieży do 18. roku życia oraz 100 ich rodziców lub opiekunów prawnych, mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Placówka ta prowadzi zajęcia (5 dni w tygodniu przynajmniej po 4 godz., a w okresie wakacyjnym przez 8 godz.). Zajęcia obejmują opiekę oraz wychowanie dzieci i młodzieży, a przede wszystkim: pomoc w nauce oraz organizację czasu wolnego, zajęcia profilaktyczne, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań (m.in.: teatr, plastyka, warsztaty filmowe, dziennikarskie, kursy języków obcych, komunikacja i praktyczna nauka, kursy nowoczesnych technologii, grafika, programowanie, warsztaty kreatywności i uczenia się, elementy szybkiego czytania). Poza tym 2 razy w miesiącu odbywają się wspólne wycieczki lub wyjścia do kina, teatru czy muzeów.

Realizacja celów statutowych, szczególnie w zakresie organizowania różnych form wypoczynku dzieci i młodzieży oraz prowadzenia projektów, wymaga posiadania środków finansowych. Fundusz założycielski przekazany w momencie dokonania aktu fundacyjnego, zgodnie z §10 statutu, stanowił kwotę 10 tys. zł. Późniejsze dochody fundacji pochodziły zasadniczo z działalności gospodarczej, co prezentuje tabela 1.

Tabela 1

Przychody i koszty Fundacji Kształcenia, Wypoczynku i Rekreacji w latach 2014-2018

Rok	Przychody (łącznie)	Przychody z działalności statutowej nieodpłatnej	Przychody z działalności statutowej odpłatnej	Przychody z działalności gospodarczej	Koszty (łącznie)	Koszty działalności statutowej nieodpłatnej	Koszty działalności statutowej odpłatnej	Koszty działalności gospodarczej
2014	878 668,55 zł	41 789,20 zł	117 774,86 zł	699 738,39 zł	839 955,68 zł	123 313,74 zł	93 996,43 zł	563 222,54 zł
2015	1 162 668,47 zł	96 078,00 zł	86 989,67 zł	966 111,64 zł	1 140 914,20 zł	157 238,42 zł	112 885,16 zł	789 720,60 zł
2016	1 604 898,26 zł	149 019,20 zł	138 110,03 zł	1 313 868,49 zł	1 539 125,75 zł	242 774,28 zł	119 833,76 zł	1 091 864,88 zł
2017	1 847 114,41 zł	185 900,00 zł	135 566,17 zł	1 511 048,93 zł	1 845 330,14 zł	336 890,04 zł	108 485,69 zł	1 297 219,14 zł
2018	2 437 490,60 zł	197 578,61 zł	21 107,41 zł	2 218 804,58 zł	2 483 323,08 zł	548 407,84 zł	50 178,32 zł	1 745 532,88 zł

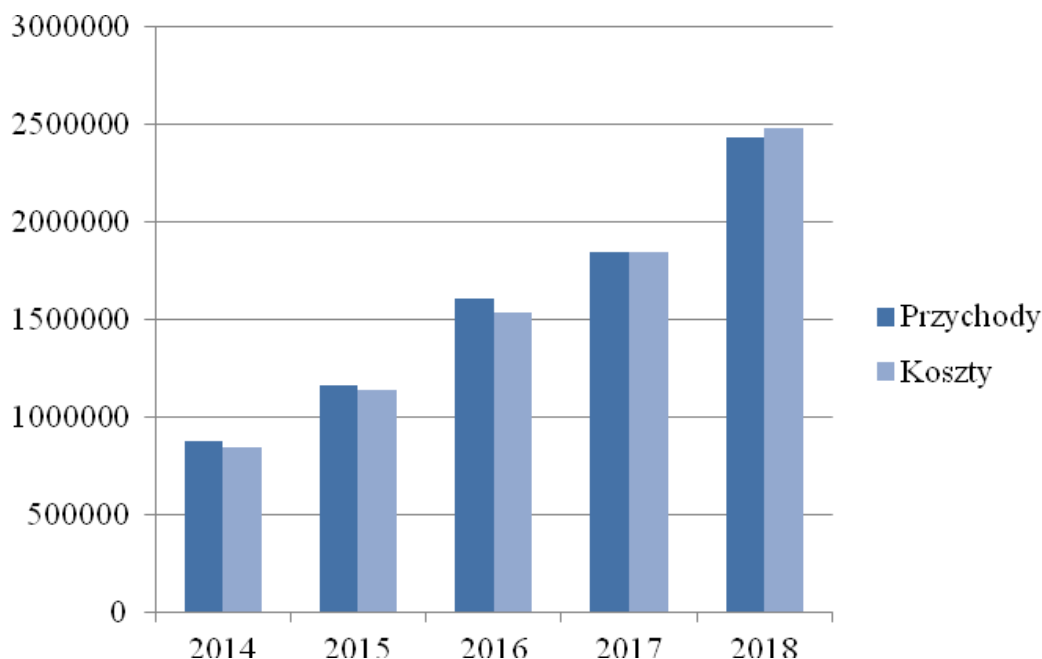
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych Fundacji Kształcenia, Wypoczynku i Rekreacji za lata 2014-2018.

Ze sprawozdań finansowych za lata 2014-2018 wynika, że omawiana fundacja uzyskuje przychody z działalności statutowej nieodpłatnej, statutowej odpłatnej i działalności gospodarczej, przy czym w każdym z badanych lat przychody z działalności gospodarczej stanowiły znaczną część środków, służących do podejmowania aktywności. Analizując przychody w latach 2014-2018, można stwierdzić, że ok. 80% przychodów pochodzi z działalności gospodarczej. Z drugiej jednak strony wykazywany jest ujemny wynik w obrębie działalności statutowej nieodpłatnej.

Z tego też względu zyski z działalności gospodarczej, np. handlowej, w przypadku jednej z wyodrębnionych jednostek fundacji, tj. Sklepu Harcerskiego „Squadnica” w Krakowie, przekazywane są na pokrycie niedoborów nieodpłatnej działalności statutowej.

Należy dodać, że w myśl § 11 statutu, środki na realizację celów Fundacji Kształcenia, Wypoczynku i Rekreacji mogą pochodzić z: darowizn, spadków i zapisów, dotacji, grantów i subwencji, dochodów ze zbiórek i imprez publicznych, z majątku ruchomego i nieruchomości, dochodów z praw majątkowych przekazanych fundacji, odsetek od lokat pieniężnych, papierów wartościowych, dywidend i zysków z akcji i udziałów w spółkach prawa handlowego, dochodów ze sprzedaży towarów i usług, innych wpływów i dochodów. W praktyce jednak dominuje działalność gospodarcza jako główne źródło zasilania omawianej fundacji. Trzeba przy tym pamiętać, że – zgodnie z § 14 statutu – fundacja odpowiada za swe zobowiązania całym swoim majątkiem. Wiąże się to również z ryzykiem prowadzenia działalności gospodarczej, gdyż fundacja jest przedsiębiorcą i – podobnie jak każdy inny przedsiębiorca działający na rynku – może ogłosić upadłość.

Przychody, jakie uzyskuje omawiana fundacja i koszty działalności w okresie 2014-2018 cechowały się równowagą oraz zbilansowaniem, świadcząc o prawidłowym sposobie zarządzania przez organy Fundacji Kształcenia, Wypoczynku i Rekreacji. Relację przychodów i kosztów omawianej fundacji ilustruje wykres 3.

Wykres 3. Relacja przychodów i kosztów Fundacji Kształcenia, Wypoczynku i Rekreacji w latach 2014-2018.
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych Fundacji Kształcenia, Wypoczynku i Rekreacji za lata 2014-2018.

Analizując dane zawarte na wykresie 3, można zauważyć znaczący, aż 3-krotny, wzrost przychodów i kosztów działalności omawianej fundacji. Świadczy to o szybkim tempie jej rozwoju, poczynając od etapu w wysokości ok. 800 000 zł w 2014 roku, a kończąc na kwotach bliskich 2 500 000 zł w roku 2018. Badany okres obrazuje znaczną dynamikę w pozyskiwaniu środków finansowych i ich wydatkowaniu na cele określone w statucie. Ocena relacji przychodów oraz kosztów Fundacji Kształcenia, Wypoczynku i Rekreacji w poszczególnych latach wskazuje też na równowagę finansową. W latach 2014-2017 występowała nieznaczna nadwyżka przychodów w stosunku do kosztów, a jedynie w 2018 roku doszło do niewielkiego deficytu, co nie wpłynęło jednak na stabilizację finansową omawianej fundacji.

Fundacja jest osobą prawną, reprezentowaną przez swoje organy. Zgodnie z aktualną informacją zawartą w Krajowym Rejestrze Sądowym, w imieniu fundacji działa zarząd w składzie czteroosobowym. Występuje zasada reprezentacji łącznej dwuosobowej, ponieważ oświadczenia woli w imieniu fundacji mogą składać dwie osoby: prezes zarządu i wiceprezes zarządu albo prezes zarządu i członek zarządu działający łącznie. Dopuszczalne jest ustanowienie pełnomocnika przez wymienionych wyżej przedstawicieli zarządu działających łącznie. W myśl § 21 statutu zarząd kieruje działalnością fundacji, zarządza jej majątkiem i reprezentuje ją na zewnątrz. Oprócz zarządu, statut w § 26 przewiduje istnienie drugiego organu, tj. rady fundacji, której zadaniem jest sprawowanie funkcji kontrolnych, doradczych, opiniodawczych i nadzorczych.

Statut w § 34 przewiduje możliwość wprowadzanie zmian, które jednak mogą mieć wyłącznie charakter nieistotny, tzn. nie mogą zasadniczo wpływać na cele fundacji. O zmianie statutu może zdecydować rada, podejmując stosowną uchwałę większością 2/3 głosów w obecności co najmniej 1/2 członków rady za zgodą fundatora.

Statut w § 35-36 stanowi również, że fundacja może być zlikwidowana na skutek osiągnięcia celu bądź w razie wyczerpania środków i majątku, przy czym o likwidacji decyduje rada jednomyślnie, przy obecności 2/3 członków, wyznaczając jednocześnie likwidatora. O majątku pozostałym po zlikwidowanej fundacji, zgodnie z brzmieniem statutu, ma zdecydować rada, przekazując go instytucji realizującej cele zbliżone do celów Fundacji Kształcenia, Wypoczynku i Rekreacji.

Działalność omawianej fundacji jest niezwykle istotna w kontekście zadań wynikających ze statutu i realizowanych za pośrednictwem sześciu oddziałów. Szerzenie idei aktywnej turystyki w połączeniu wypoczynkiem „na świeżym powietrzu”, rozwijanie tradycji skautingu, troska o ochronę przyrody i dziedzictwo narodowe, wspieranie osób nieradzących sobie z problemami, edukowanie dzieci i dorosłych, stanowią przykład potwierdzający, jak ważną rolę mają fundacje do odegrania we współczesnym społeczeństwie.

Należy podkreślić, że Fundacja Kształcenia, Wypoczynku i Rekreacji, działając przez okres 12 lat i podejmując w tym czasie liczne działania na rzecz nie tylko społeczności harcerskiej, lecz również mieszkańców województwa małopolskiego z terenów, gdzie funkcjonują poszczególne oddziały, szczególnie na obszarze gminy Piwniczna-Zdrój i Zielonki, może stanowić wzór do naśladowania dla innych podmiotów zajmujących się działalnością charytatywną. Ścisłe współdziała ze Związkiem Harcerstwa Polskiego, wspierając zwłaszcza przedsięwzięcia Chorągwi Krakowskiej. Współpracuje także z administracją publiczną, w wymiarze samorządowym (gmina Piwniczna-Zdrój, gmina Zielonki, miasto Kraków, województwo małopolskie), jak również państwowym (Ministerstwo Sportu i Turystyki).

Jest ona również aktywnym przedsiębiorcą, co oznacza, że osiąga znaczne dochody z działalności gospodarczej, które przeznacza na realizację celów statutowych. Łączenie aspektów ekonomicznych ze społecznymi stanowi odbicie pozytywnego trendu w społeczeństwie, aby nie tylko brać, lecz również dawać coś od siebie i pracować na rzecz dobra wspólnego.

Potrzeba funkcjonowania tego typu podmiotów we współczesnym społeczeństwie jest bezdyskusyjna. Fundacja Kształcenia, Wypoczynku i Rekreacji jest doskonałym przykładem tego, jak mogą koegzystować i współpracować różnorodne instytucje z odrębnych obszarów, tj. organy władzy publicznej (samorządowej i państwowej), przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe. Jej aktywność na polu edukacji, wypoczynku, rekreacji odzwierciedla zapotrzebowanie społeczne, uzupełniając indywidualne działania rodziców oraz systemowe rozwiązania szkolne, wpływając tym samym na kształtowanie postaw kolejnych pokoleń Polaków.

Podsumowanie

Fundacje – jako organizacje pozarządowe – pełnią bardzo ważną funkcję we współczesnym społeczeństwie. Uzupełniają działania organów władzy publicznej, realizując zadania służące zaspokajaniu potrzeb społecznych np. w obszarze edukacji, pomocy społecznej, ochrony środowiska, turystyki i sportu. Stanowią też odzwierciedlenie oddolnych inicjatyw o charakterze *non-profit* i koegzystują z działaniami sektora prywatnego, w tym przedsiębiorcami działającymi na rynku. Fundacje mogą stanowić pomost pomiędzy działaniami publicznymi a prywatnymi.

Przykład takiej działalności daje Fundacja Kształcenia, Wypoczynku i Rekreacji, która aktywnie działa na polu turystyki, oświaty, wychowania, promowania różnorodnych form kultury fizycznej i sportu. Z jednej strony fundacja ta realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej w gminie Zielonki, prowadząc placówkę wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, co świadczy o wspieraniu władz samorządowych w zapewnianiu pomocy rodzicom i opiekunom będącym w trudnej sytuacji życiowej. Z drugiej zaś strony wykazuje największy odsetek dochodów z działalności gospodarczej, co pokazuje, że jest ona czynnie działającym przedsiębiorcą, który osiągnęte zyski przeznacza na realizowanie celów określonych w statucie.

Działalność fundacji nie może być zastąpiona przez funkcjonowanie żadnego innego rodzaju podmiotów. Ich rola jest niezwykle ważna, ponieważ podmioty takie są silnym bodźcem prowadzącym do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Świadczą o poziomie rozwoju cywilizacji i są świadectwem dojrzałości społecznej, gdzie bogatsi członkowie społeczeństwa potrafią umiejętnie dzielić się posiadanymi dobrami z biedniejszymi grupami współobywateli.

Bibliografia

- Blicharz, J. (2016). *Fundacje. Wybrane zagadnienia*. Wrocław: Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Brol, J. (1992). *Fundacje (po zmianach ustawodawczych)*. Bydgoszcz: Ośrodek Postępu Organizacyjnego.
- Cioch, H. (2011). *Prawo fundacyjne*. Warszawa: Wolters Kluwer
- Falej, M., Majer, P., Szymańska, U. (2015). *Działalność organizacji pozarządowych – 10 lat doświadczeń. Pod rządami ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie*. Olsztyn: Zakład Poligraficzny UWM.
- GUS. Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2018 r. – wyniki wstępne. Pobrane z: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoleczna-wolontariat/gospodarka-spoleczna-trzeci-sektor/dzialalnosc-stowarzyszen-i-podobnych-organizacji-spolecznych-fundacji-spolecznych-podmiotow-wyznaniowych-oraz-samorzadu-gospodarczego-i-zawodowego-w-2018-r-wyniki-wstepne,3,8.html>.
- Kietlińska, K. (2010). *Rola trzeciego sektora w społeczeństwie obywatelskim*. Warszawa: Difin.
- Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).
- Ogonowski, A., Gibalska, A. (2014). *Fundacje i stowarzyszenia. Funkcjonowanie i opodatkowanie 2014*. Kraków: Forum Doradców Podatkowych.
- Pękacka, M. (2012). Fundacje korporacyjne na świecie w świetle badań i analiz. W: *Fundacje korporacyjne w Polsce. Raport z badania 2012*. Warszawa: Forum Darczyńców w Polsce. Pobrane z: www.forumdarczyncow.pl/docs/forum_darczyncow_raport_fundacje_korporacyjne_www.pdf.
- Sprawozdania z działalności Fundacji Kształcenia, Wypoczynku i Rekreacji w Krakowie. Pobrane z: www.fundacja.malopolska.pl/ofundacji.
- Staśkiewicz, U. (2017). Rola organizacji pozarządowych w Polsce w zaspokajaniu potrzeb społecznych. *Obronność – Zeszyty Naukowe Wydziału Zarządzania i Dowodzenia Akademii Sztuki Wojennej*, 3(23), 162-184.
- Statut Fundacji Kształcenia, Wypoczynku i Rekreacji w Krakowie. Pobrane z: <https://fundacja.malopolska.pl/uploads/attachments/27a8b04222f0c95eebcb652976614c66statut-funacji-2015.pdf>.
- Stecki, L. (1996). *Fundacja. Część I*. Toruń: TNOiK „Dom Organizatora”.
- Szlachetko, J. (2014). Definicje, funkcje i typizacje organizacji pozarządowych i – na tle powyższych wywodów – organizacji społecznych. *Przegląd Naukowy Disputatio*, XVIII, 7-14.
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. kodeks cywilny (Dz.U. z 2019 r., poz. 1145 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz.U. z 2018 r., poz. 1491).
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2018 r., poz. 450 z późn. zm.).
- Wójtowicz-Dawid, A. (2011). Organizacje pozarządowe i ich rola w realizacji spójności społeczno-ekonomicznej – wybrane aspekty prawne. *Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy*, 18, 335-345.
- Wyciąg z KRS o Fundacji Kształcenia, Wypoczynku i Rekreacji w Krakowie. Pobrane z: www.krs-online.com.pl/fundacja-ksztalcenia-wypoczynku-i-krs-297725.html.
- Wygnański, J. (2019). *Trzeci sektor i inni. Podstawowe definicje, fakty, relacje z partnerami*. Warszawa: Komitet Dialogu Społecznego Krajowej Izby Gospodarczej.